

Habemus papam!

18. aprillil valiti Joannes Paulus II ametijärglaseks kardinal Joseph Ratzinger, kiriku Õpetusameti prefekt alates aastast 1981. Uus paavst valis endale nimeks Benedictus XVI.

Quo vadis, Benedicte? (Vrd Pm 21. apr. ja *Diplomaatia* mainumber)

Kogu maailmas tuntakse äkki huvi selle vastu, mis suunas vastne paavst kirikut juhtima hakkab. Joannes Paulus II lahkumise puhul on kõikjal – isegi meil – tehtud pikki loetelusid sellest, mida kõike uus paavst peaks tegema. Omamoodi huvitav, kuid Rooma kirik ei ole mingi leiutajate klubi, vaid ikkagi selle kuulutaja, et Jeesus Kristus on surnuist üles tõusnud. Üks esimestest kuulutajatest, apostel Paulus, rõhutas, et ristisõnum on ühtedele totrus, teistele Jumala vägi. „Jumal” – suure algustähega või siis otsast lõpuni suurte tähtedega – on praegugi veel ühtedele totrus, teistele vägi.

Meie kallil Maarjamaal, kus info Rooma kirikust on üpris kesine, tuleks kõigepealt veidi müüte nurka visata. 265. paavst? Unustame ära; paavste on olnud vähemalt 300, kuid täpset arvu ei tea keegi, sest seda pole lihtsalt võimalik kindlaks teha. Preestrite tsölibaat? Tuletagem meelde, et Rooma kirikus on alati ordineeritud ka abielumehi. Neid teenib seal praegugi tuhandeid. Vaja kirikuid täita? See ei ole kunagi olnud Rooma kiriku prioriteete. „Kirikust väljaviskamine”, „kirikuvanne” – Rooma kirikus neid pole. Jne jne.

Mida siis realistlikult oodata? Kõige mõistlikum oleks seda küsida uuelts paavstilt eneselt – ent vaevalt hakkab Benedictus XVI midagi uhiuut tegema. Mulle meenub, mida mulle ütles endine E.V. suursaadik Roomas Issanda aastal 1945: „Vatikanis ei jookse keegi – neil selle jaoks ekstra pikad kuued.”

Ega ei jooksegi: kahe aastatuhande vanune kirik vaatleb kõike *sub specie aeternitatis* – igaviku taustal. Kui Henry VIII tahtis oma naisest lahti saada, ei annud paavst talle luba lahutada. Üks Great Britain ees või taga, kui küsimuses on kuninga „suuremad” õigused. Muidugi, mõni vaimulik võiks ju noorte meelitamiseks kirikusse tasuta nätsuautomaadi üles seada. Raskeks patuks seda vaevalt keegi loeks, küll aga eksimuseks ristikiriku põhimõtete vastu. Selle põhjal, mis me uuest paavstist teame, pole küll oodata, et tema midagi sellesarnast ette võtab, vaid kui, siis tõsisemaid meetmeid.

Rooma piiskop (ehk paavst) on üks ligi viiest tuhandest. II Vatikani kirikukogul (1962-1965) pidasid kõik piiskopid üheskoos nõu, kuidas Kristuse sõnumit tänapäeva maailmas paremini kuulutada. Rooma piiskopi ülesandeks oli kontsiil kokku kutsuda ja selle otsused ratifitseerida – ning võimaluste piires ellu viia. See võtab ka kokku, mida Benedictus XVI peaks tegema.

Benedictusega pole Maarjamaal midagi tegemist, olen kuulnud öeldavat. On küll: benediktlane oli esimene eestlaste jaoks pühitsetud piiskop Fulco, Benedictuse põhimõtte – *palveta ja tee tööd* – töid Maarjamaale tsistertsilased, kes polnud midagi muud kui Benedictuse ordureegli taastajad. Läänud sajandil oli paavst Benedictus XV see mees, kes saatis vastesse Eesti Vabariiki oma saadiku, kellest sai a. 1924 esimene Maarjamaa katoliiklaste (tollal veidi üle 2000) esikarjane, kuna Benedictus XVI päevil saavad nad (nüüd üle 6000) ilmselt ka oma piiskopi.

Kuhu lähed, Benedictus XVI? Kuna uus paavst esitas oma juhtmõtted juba 21. aprillil, pole meil vaja palju mõistatada – küll aga ära oodata, mida ta tegelikult ette võtab.

Benedictus XVI „programmikõne”

Esikohale seab paavst II Vatikani kirikukogu otsuste elluviimise, „järgides ustavalt minu eelkäijate ja Kiriku kahe aastatuhande vanust pärimust”. Siinkohal on meil Eestis hea meelde tuletada, et ristikiriku õpetus pole pärit „keskajast”, vaid „aja keskmest” – täna-päeva maailma ajaarvamise algusest. Oma kakstuhat aastat.

Teise suure sihina lubas paavst Benedictus „esimese kohustusena töötada kõikide Kristuse järgijate täieliku ja nähtava ühtsuse taastamiseks – jõudu säästmata”. Ning rõhutas samas, et ei piisa sõbralikest sõnadest, vaid vaja on motiveerivaid tegusid. Ja et ta on isiklikult valmis tegema kõike, mis tema võimuses seisab, et edendada oikumeenilist koos-tööd, aga ka koostööd usundite vahel.

* * *

Kristlikke kirikuid-kirikukesti loendatakse praegu oma 34 000. Pole kahtlust, et nüüd vaatavad nad ootusega uue paavsti poole. Kõik mäletavad, et Joannes Paulus II oli valmis „uuesti defineerima paavsti rolli kirikus”. Kas ja kuidas see toimub? Või kuidas võiks välja näha see „täielik ja nähtav ühtsus,” mille suunas uus paavst lubab kõigest jõust tegutsema hakata?

Jääme siis ootama paavst Benedictus XVI „esimesi samme”. Eesti ajakirjanikud on küll paavsti ka mingi piiramatu ainuvalitsejana esitlenud, kuid pigemini on tegemist konstitutsioonilise monarhia sarnase organisatsiooniga, kus parlamendi positsioonil seisavad üle 4800 piiskopi, kes langetavad otsusi üleüldistel ja teistel kirikukogudel. Tabava kokkuvõtte andis juba EELK peapiiskop Andres Põder: perestroikat pole oodata.

Aeg näitab, millega ja kuidas uus paavst hakkama saab. Kardinal Joseph Ratzinger pole Vatikanis uustulnuk, vaid on kiriku keskvalitsuses töötanud aastaid ning tunneb seetõttu nii probleeme kui ka võimalusi nende lahendamiseks. Ta on avaldanud päris mitu raamatut, kust vaatab vastu küps teoloog. On seega põhjust oodata hästi läbikaalutud, mõõdukaid ja realistlikke samme. Üllatused pole muidugi välistatud.

Kardinal Ratzingeri on nimetatud „konservatiiviks”. Mida see õigupoolest tähendab? Ristikirik on ju oma põhiolemuselt alalhoidlik – tal on, mida alal hoida. See, mida mittekristlasest kriitikud liberaalseks vms peavad, on muidugi nende asi ning keegi ei keela neid oma arvamust avaldamast; ka kirikus eneses on uuendused ju pidevalt arutusel.

Ent juhul kui Benedictuse plaanidel suur edu on, võib temagi arvestada atentaadiga. Ikka poliitilistel põhjustel – nagu see Jeesuse Kristuse, Joannes Paulus II ja paljude muude puhul on juhtunud.

Ei tohiks unustada, et kõik kantsiilid on olnud reformikantsiilid. Aga pikuke see meie mälu on. Kõigepealt arvan hoopis, et kõik kristlikud kirikud peaksid palvetama uue Rooma piiskopi eest. Kirjade järgi on neid kirikuid-kirikukesi üle 34 000, ent Ristikiriku asutaja manitseb neid olema üks – selleks, et maailm võiks uskuda. Ning üks ole Rooma piiskop, Jumala sulaste sulane, selle ühtsuse nähtavaks sümboliks. Jeesus käsib armastada vaenlasigi, ammu siis vendi.

Üleöö katoliiklased?

Nii küsis 19. aprilli *Postimees*, põhjuseks gallupitulemus: tervelt 21 % eesti rahvusest vastajaist pidas äsjalahkunud paavsti isikuks, kes on viimase saja aasta jooksul kõige enam mõjutanud maailma sündmusi (järgnesid Gorbatšov 13 ja Stalin 11 %ga). Huvitav oli ka mitte-eestlastest vastajate väga erinev hinnang: Stalin - Putin - Gorbatšov.

Kaks päeva hiljem hoiatas *Eesti Ekspress* uue paavsti kui *kristliku maailma lõukoera* eest, ent 27. apr. pühendas *EestiPäevaleht* Benedictus XVI kaugeltki mitte lõukoeralikule sõnavõtule kogu kolmanda lehekülje. Ehkki selle viimastest ridadest selgub, et tegemist polegi paavsti, vaid hoopis kardinal Ratzingeri kunagise artikliga, ei lõpe „paavstide seiklused Eestis” siia: järgmisel päeval avaldas *Postimees* Benedictus XVI (sic!) ‘kõva sõnana’ mainit artiklist kopeerit arvamuse, mille **vastu** kardinal oli! (Õhkamise märk.)

On ilmunud aga ka eestlaste mälestusi äsjalahkunud paavstist: 5. apr. *Pm* (Vello Salo); 7. apr. *Maaleht* (Lagle Parek ja Andres Mustonen). Maikuu *Diplomaatia* sisaldab koguni mitu artiklit, mis vaatlevad Joannes Paulus IIga seonduvat.

Lein Soomes: maeti isa Robert

21. aprillil lahkus meist isa **Robert de Caluwé**, kes tuli Soome katoliiklasi teenima juba aastal 1940 ning oli paljudele abiks ikoonimaalimise õpetajana, heraldikuna ja oikumeenilise töö pioneerina. Aastal 1964 valmis tema eestvõttel Espoo lähistel *Ekumeeninen Keskus Myllyjärvi*, mille kiriku rikkalikud ikoonid on tema töö. Isa Robert oli elavalt tegev veel oma 90. sünnipäeval (6. mail 2003) ja pärastpoolegi. Ligi 65 aastat esindas ta Soomes katoliku kiriku bütsantsi riitust. Selle missiooni jätkumine ei ole kindel. Ta maeti Turu katoliku kalmistule 14. mail.

Soome ja Eesti heraldikute asutatud isa Roberti nimelise heraldikaauhinna esimeste laureaate väljakuulutamise, mis oli ajastatud tema 92. sünnipäevaks, pidi toimuma ilma temata.

TEATEID

ALGAS UUS ÜRITUSTESARI PIRITAL

14. mail toimus Pirita kloostri uue vaimuliku ürituse esimene päev: Šveitsi Fribourgi Ülikooli professor **Otto Wermelinger** pidas kaks loengut kirikuisa Aurelius Augustinuse vaimususest, sama päeva pärastlõunal veel kolmandagi – nimelt Augustinusele pühendatud näituse avamisel Rootsi Mihkli kirikus (näitus jääb avatuks, külastusajad tel. 644 1938). Loengute teemad olid: *Püha Augustinus ja tema „Pihtimused“*; *Augustinus ja Vana ning Uue Testamendi 71 raamatut*; *Afrikaanlus ja universaalsus*.

Järgmine ‘vaimulik laupäev’ (kavas on neid korraldada kuni 13. maini 2006 kord kuus) peaks toimuma 10. septembril. Täpsem info www.katoliku.ee või tel. 605 5000.

Näituse avamisel toimus uue muusikateose *Püha Augustinuse mõtisklused* esiettekanne, mille oli selleks puhuks komponerinud **Lauri Jõelet**. Tekste luges **Lembit Peterson**, ansambli Collegium Consonante muusikuid juhatas **Lehari Kaustel**.

18. mail tutvustas ühele Piritat kloostri külastavale Saksa palverändurite grupile (Kath. Akademie in Bayern) Eesti olusid **Lennart Meri**.

LUTERLIKUD BRIGITTAPÄEVAD

4.-8. maini toimus Pirita kloostri luterliku Birgittaseltsi kevadkonvent 47 osavõtjaga, kes saabusid Rootsist, Taanist ja Soomest. Külastati ka Haapsalu linna ja endisi rannarootslaste asulaid, samuti Rootsi Mihkli kogudust Tallinnas.

TRÜKISÕNA-UUDISED

Nelipühadeks ilmus *Kiriku Elu* k.a. esimene number, Tartu koguduse *Teated* nr. 6 ja *Katoliku kiriku kalender 2005*. Viimase puhul selgus aga, et trükki oli läinud korrigeerimata tekst, mis pärast otsustati kalender uuesti trükkida.

Apostlik-õigeusu lauluraamat. 2. osa. Paastutriood II: Laatsaruse laupäev. Palmipuudepüha. Suur nädal. Suure nädala evangeeliumilugemised.

Apostlik-õigeusu lauluraamat. 2. osa. Paastutriood II: Laatsaruse laupäev. Palmipuudepüha. Suur nädal. Suure nädala evangeeliumilugemised. EAÕK Kirjastustoimkond: Tallinn 2005, 348 lk.

EAÕK häälekandja Metropoolia ilmub alates mainumbrist (24) ajalehe kujul iga kahe kuu tagant. Värvitrukis lehe formaat on 31 x 42 cm (siiani oli formaadiks A 4). Nr. 24 teatab Püha Platoni Kirikukeskuse juurdeehitusest, mis õnnistati sisse 7. mail.

FILMI-UUDIS

2. mail esitles *Caritas noorsoo-preventiivtöö* jaoks **Jaano Räsä** algatusel koostatud õppefilmi *Tegi pätti kolmanda ja viimase osa*. Filmid on mõeldud niihästi noortele kui ka kõigile neile, kes noortega töötavad.

EESTI AJAKIRJANIKE IMETEOID

*„Pühakuks saamiseks ei piisa vaid elu ajal sooritatust, sest imetegused peab Johannes Paulus suutma teha pärast surmaga. Kui esimene etapp ehk eluaja imetegude tõestamine on läbi, peab kadunuke sooritama veel ühe ime, et saada õnnistatuks,“ väitis **Kaivo Kopli** Eesti Päevalehes 14. skp.*

MAARJAMAA ilmub võimalust mööda kord kuus. – Toimetaja Vello Salo, kõne- ja kirjatraat (372) 6055040, Merivälja tee 18, 11911 Tallinn; vsalo@solo.ee. Internetis: <http://www.hot.ee/vellosalo/>